Anders Actieven

Schaatsmuseum-tocht 5 maart 2008

De afgelopen drie jaar ben ik (Jaap van Zwol) als introducé met mijn neef Dick van der Velden wel eens op een maandagmorgen met de Anders Actieven aan het peddelen geweest. Vandaag ben ik meegevaren als lid van Natsec (hoewel ik nog als huiler aan de vereniging moet worden voorgesteld !)
Het begon op een frisse morgen met z'n drieën: Jan Willeboordse, Jan Smit en ondergetekende. Na de start hoorden we nog net het geroep van Jaap Zonneveld, die als vierde man ook nog mee wilde varen. Na anderhalf uur tegenwind hielden we koffiepauze: er was drie kwartier voor uitgetrokken, maar aan een kwartiertje hadden we genoeg.

Na weer zo'n anderhalf uur hadden we uitgebreid tussen het Westlandse glaswerk gevaren, onder en langs een superdrukke autoweg gepeddeld en de bestemming bereikt. Via een opzichtige overdekte voetgangers- en fietsersbrug bereikten we het Westlands Schaatsmuseum in Naaldwijk. Vier mensen waren per auto gearriveerd en even later kwamen er nog acht fietsers bij. Zij hadden hun weg gezocht langs borden van het nieuwe fiets-knooppunten systeem.

We werden door de voorzitter van de Stichting, mw. Coby Verbeek met koffie ontvangen. We praatten met elkaar bij en ondertussen verorberden we de meegebrachte lunch.

Het museum is ondergebracht in een eeuwenoude boerderij. Vrijwilligers hebben de uitgebreide verzameling schaatsen en winterse attributen in een passende opstelling onder gebracht. Onze twee rondleiders Martin van der Kraan en Ton Wiensveld zijn zelf schaatsers met veel ervaring (Elfstedentochten, 20 keer Weissensee) en veel kennis van zaken.

De aller-oudste schaatsen (uit de 13^{e} eeuw) zijn

zgn. *glitsen.* Een passend dierenbot onder je voet, dat vastgehouden wordt door banden. Voortbewegen deed je met behulp van twee prikstokken; je kon er al een behoorlijke snelheid mee behalen.

Naderhand kwamen natuurlijk de metalen schaatsen in een vatting van hout. De plaatselijke smeden maakten allemaal hun eigen model met krullen. Cees Ronde had veel belangstelling voor schaatsfabrikant Heulenaar uit Boskoop.

We zagen een gesigneerde Friese schaats uit 1787. Idem de schaatsen van de zilveren medaillewinnaar van de Olympische Spelen van 1952 in Oslo, Wim van der Voort. De schaatsen van de Elfstedentochtwinnaar van 1986, Evert van Benthem, konden we eveneens bewonderen.

Natuurlijk zagen we allemaal onze eigen schaatsen uit de vijftiger jaren terug. Je weet wel, die met die leren hielbandjes, die steevast na vijf minuten braken. Plus die felgekleurde banden om je laarzen, die je al vaak door een stuk touw moest vervangen. Maar schaatsen hebben we daar als kind mee geleerd !

Schaatsen, die je met een passende sleutel onder je schoenen kon aandraaien en dan je zolen verpestten, waren er ook in soorten. De schaats met de bijnaam *nekkenbreker* heeft het ook niet lang uitgehouden: het ijzer was veel korter dan de schoen lang was – als je stilstond was de kans om achterover te slaan gevaarlijk aanwezig. De omgekeerde situatie kwam ook bij schaatsen voor. Het ijzer stak zo ver naar achter uit, dat je een ander zo kon verwonden. Het eerste wat de goede schaatser dan deed was de scherpe achterkant afronden.

We hadden veel aandacht voor de *klapschaats*. Als je de slag te pakken hebt ga je daadwerkelijk weer een beetje sneller. De allernieuwste vinding is de *kluunschaats*. De neus van de schaatsschoen zit met een “Salomonbindung” aan het schaatsijzer vast. In de schoen zit een gootje, dat perfect om het ijzer past als je afzet. Als je moet

klunen dan zijn je ijzers in een wip van je schoenen. Nog een bijkomende voordeel: als je vindt dat je schaatsen bot worden dan kun je het linker- en het rechterijzer verwisselen en heb je toch nog redelijk scherpe schaatsen ! Nu nog iemand, die de *kluunkano* uitvindt.

Achter het schaatsmuseum ligt een transformatorstation. Hier wordt 150 Kilovolt omgezet in de stroom, die we thuis gebruiken. Dick van der Velden werkte er destijds enige tijd aan en daar hadden we met ons zestienen ook nog belangstelling voor.

Daarna gingen de fietsers huiswaarts: opnieuw met behulp van de knooppuntenkaart.
De kajakvaarders vertrokken om drie uur. De wind was ons goed gezind; koud was het niet meer en het bleef droog. Even na half zes kwamen we bij de loods aan. Jaap Zonneveld had na Schipluiden de warme stal geroken en een sprintje ingezet. Hij stond ons op te wachten.
Een leuke tocht van 28 kilometer, dankzij de uitstekende voorbereidingen van Jan Willeboordse.

Jaap van Zwol